

TEMA 1. LA POBLACIÓ.

1.- La demografia i les fonts demogràfiques.

2.- La població mundial i la seva distribució.

3.- Raons que expliquen la distribució de la població.

4.- Dinàmica del creixement de la població i indicadors sociodemogràfics.

4.1- La Natalitat

4.2- La Mortalitat

4.3- El creixement natural de la població

5.- L'evolució demogràfica al món.

6.- Creixement desequilibrat de la població al món actual.

6.1. Països desenvolupats (rics, del Nord, primer món, Centre)

6.2.- Països en vies de desenvolupament

6.3.- Països subdesenvolupats (tercer món, sud, perifèria)

7.- Polítiques demogràfiques.

8.- L'estructura de la població. Piràmides de població.

9.- Població a l'estat espanyol.

9.1 La població espanyola i la seva distribució

9.2 Evolució de la població espanyola

9.3 La piràmide de població d'Espanya

10.- La població a Catalunya.

1.- La demografia i les fonts demogràfiques

La població és objecte d'estudi de la **demografia** (*demos* = població + *grafos* = tractat) que s'interessa en conèixer aspectes com ara el nombre d'habitants d'un territori, la seva distribució, la dinàmica (per saber si una població augmenta o disminueix), l'estructura per edats i sexes, etc. La demografia també fa models explicatius i fa previsions que ajuden a planificar les polítiques de població o demogràfiques.

La demografia utilitza les **fonts demogràfiques** i les analitza.

- A nivell estatal, l'organisme encarregat de fer les estadístiques demogràfiques és el **Instituto Nacional de Estadística (INE)**. Aquest organisme s'encarrega d'elaborar el **cens de població** que es fa cada 10 anys
- A Catalunya aquestes dades demogràfiques les elabora **l'Institut d'Estadística de Catalunya (IDESCAT)**

A més també hi ha estadístiques fetes pels ajuntaments recollides en el **Padró** que conté la relació de tots els habitants del terme municipal amb alguna de les dades característiques.

S'ha de tenir en compte però, que **no tots els països disposen d'aquests mètodes estadístics** i capacitat per a recomptar la seva població. En aquest sentit la quantitat total de la població mundial és aproximada.

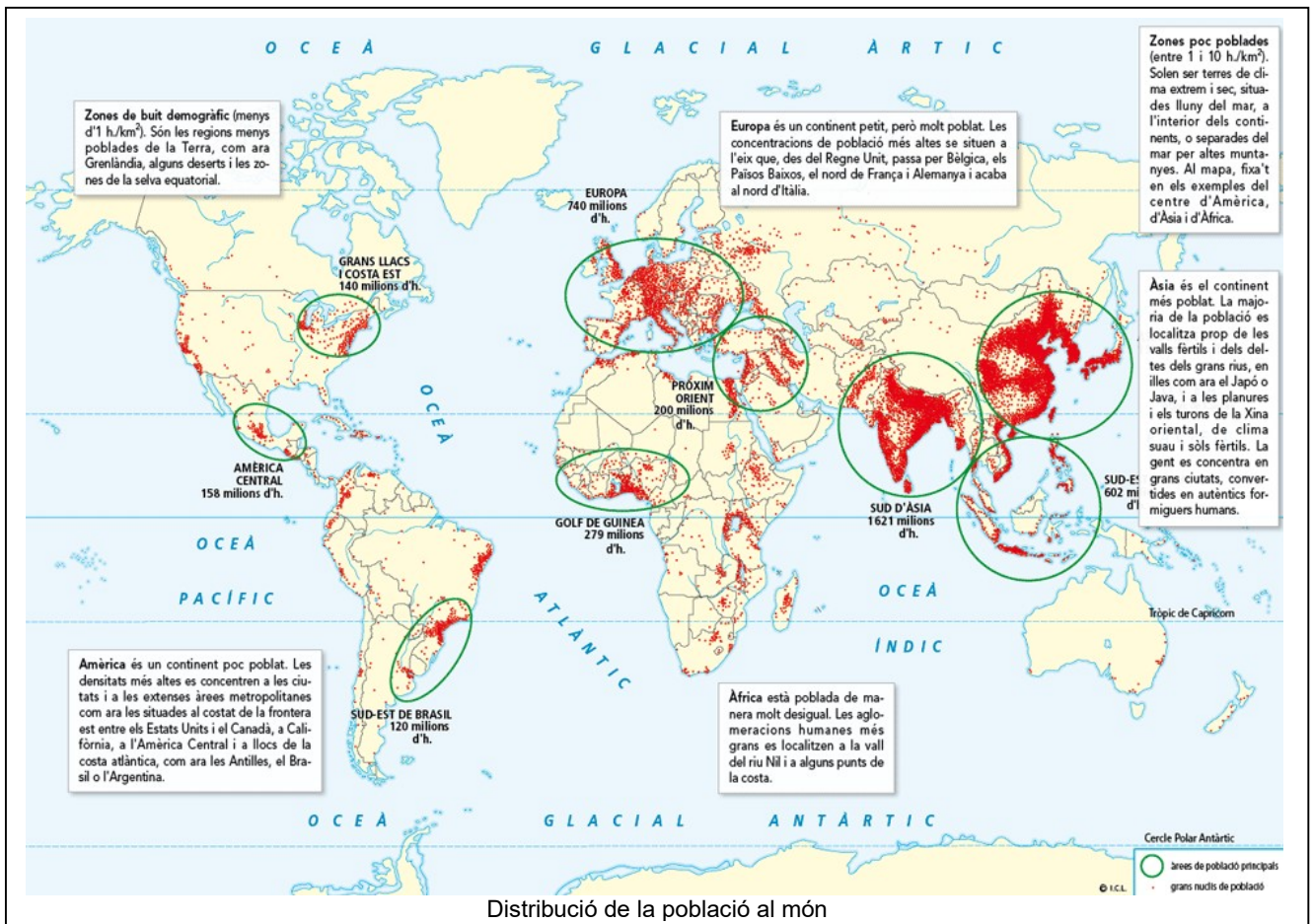


Actualment els **temes prioritaris** que estudia la demografia són:

- el **creixement de la població als països pobres**
- el **procés d'envelliment** progressiu de la població dels **països desenvolupats**
- la possibilitats **d'atendre les necessitats de tota la població** mundial sense afectar la **sostenibilitat** del planeta

2.- La població mundial i la seva distribució.

L'any 2021 la població de planeta va arribar als **7.800 milions d'habitants**, amb una distribució molt irregular sobre la superfície de la Terra. Es pot parlar de **formiguers humans** o zones molt poblades o i d'àrees de **buit demogràfic** o zones amb molt poca població.



Les àrees més poblades del món són:

1. Sud d'Àsia. 1.625 milions d'habitants.

2. Àsia Oriental. 1.585 milions d'habitants.

3. Sud-est-d'Àsia 605 milions d'habitants.

Aquestes tres àrees situades a l'Àsia configuren la zona més poblada del planeta on hi viuen més de la $\frac{1}{2}$ població del món (uns 3.800 milions d'habitants).

4.- Europa. En total Europa té uns 740 milions d'habitants. Més poblada en la zona central.

5.- Golf de Guinea on hi habiten uns 280 milions d'habitants (destaca el país de Nigèria)

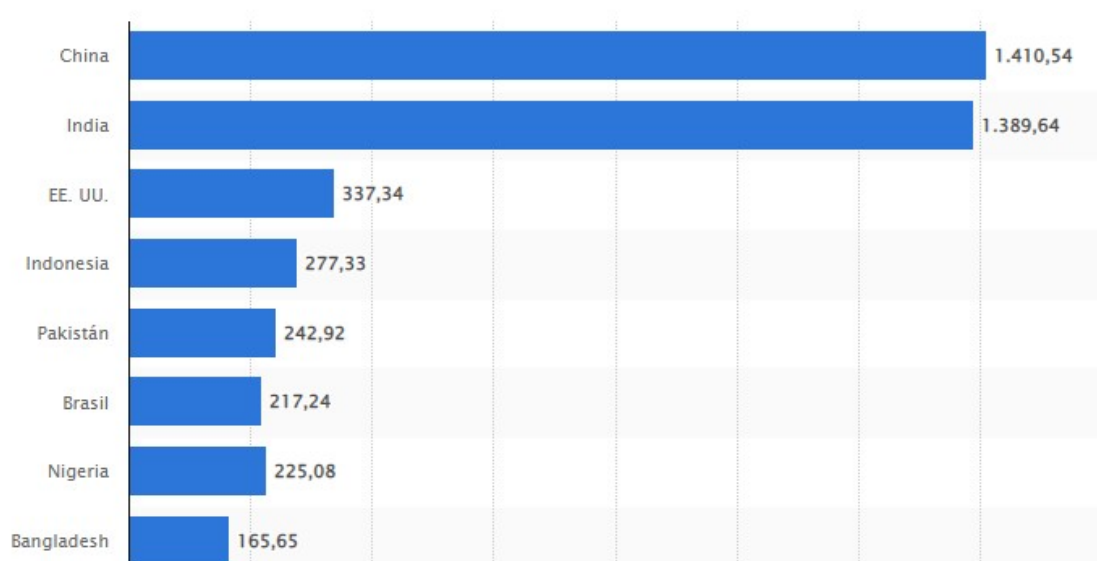
6. Pròxim Orient on hi viuen uns 200 milions d'habitants.

7.- N-E d'Amèrica del Nord, grans llacs i costa est on hi viuen uns 170 milions d'habitants.

8.- Amèrica Central on hi viuen uns 160 milions d'habitants (destaca la ciutat de Mèxic)

9.- Sud-est del Brasil on hi viuen uns 120 milions d'habitants

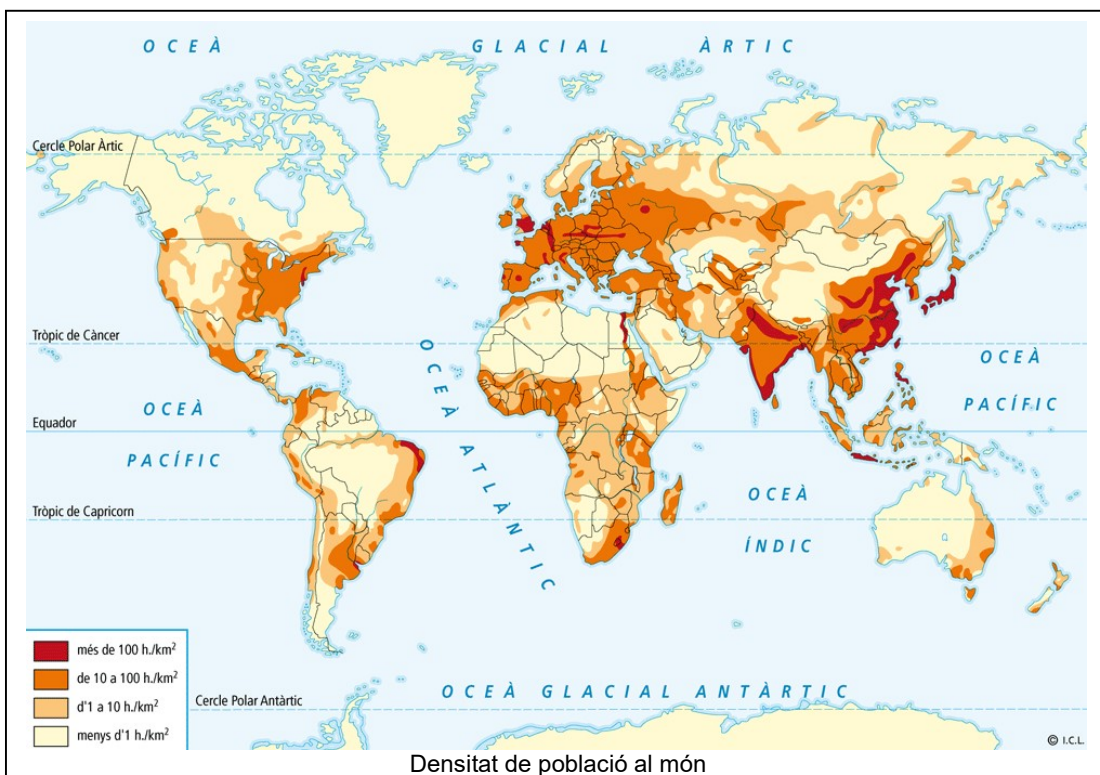
Els països més poblats del món el 2022.



Per conèixer com és la distribució de la població al món, es fa servir el concepte de **densitat de població**:

$$\text{Densitat de població} = \frac{\text{Població (h.)}}{\text{Superfície del lloc (km}^2\text{)}}$$

La **densitat de població** relaciona el nombre d'habitants d'un territori amb la seva superfície. Si en un territori s'hi concentren molts habitants, diem que està densament poblat i si en un territori hi ha pocs habitants, diem que té poca densitat de població.



Àsia és el continent més poblat. La majoria de la població es concentra a les valls fèrtils i dels deltes dels grans rius, en les illes com les del Japó o Java i les planures i turons de la Xina Oriental. La gent es concentra en grans ciutats convertides en autèntics formiguers humans.

Europa, és un continent petit però molt poblat. Les concentracions de població més altes se situen en l'eix que va des del Regne Unit, passa per Bèlgica, el nord de França, Alemanya i acaba al nord d'Itàlia. El nord d'Europa està menys poblat.

Àfrica està poblada de manera molt desigual. Les aglomeracions humanes més grans es localitzen a la vall del riu Nil i alguns punts de la costa atlàntica.

Amèrica és un continent poc poblat. Les densitats més altes es concentren a les ciutats i a les extenses àrees metropolitanes com ara les situades al costat de la frontera entre EUA i Canadà, a Califòrnia, a l'Amèrica Central i a llocs de la costa atlàntica com l'est de Brasil o l'Argentina.

Oceania és un continent poc poblat. A Austràlia la població es concentra a l'entorn de Sydney i Melbourne

L'Antàrtida és un continent sense població.

Densitat de població d'alguns països. h/km ²			
Alemanya	235	Xina	134
Austràlia	2	EUA	30
Bangla Desh	981	Països Baixos	381
Brasil	20	Japó	336

3.- Raons que expliquen la desigual distribució de la població.

En la distribució de la població hi influeixen diversos factors que poden ser físics i humans.

- Factors físics:

- **que afavoreixen l'assentament de població:** els climes temperats, els relleus baixos, la presència de sòls fèrtils, la proximitat d'aigua, etc.
- **que no afavoreixen l'assentament de població :** l'escassetat d'aigua, l'excés d'aigua i humitat (selva), l'altitud, el fred excessiu (zones d'alta muntanya o properes al pol), etc.

- Factors humans:

- **raons històriques:** moltes de les zones més densament poblades actualment, són herència del passat. Per exemple, la concentració de població al voltant dels grans rius com el Ganges o el Nil s'explica per l'enorme poder que van assolir els imperis que dominaren aquestes terres a l'antiguitat.
- **raons polítiques:** algunes decisions preses pels governs o per organismes internacionals com ara la creació de nous estats, canvis de fronteres, conflictes bèl·lics), impliquen l'expulsió o l'arribada de molta població.
- **raons econòmiques:** en general la població té tendència a concentrar-se en llocs **on hi ha activitat econòmica** (indústria, serveis, etc) fet que ofereix bones perspectives de feina i millors condicions de vida. Actualment els EUA i la UE són àrees d'atracció de contingents de població per aquesta raó.

4.- Dinàmica del creixement de la població i indicadors sociodemogràfics

4.1- La Natalitat

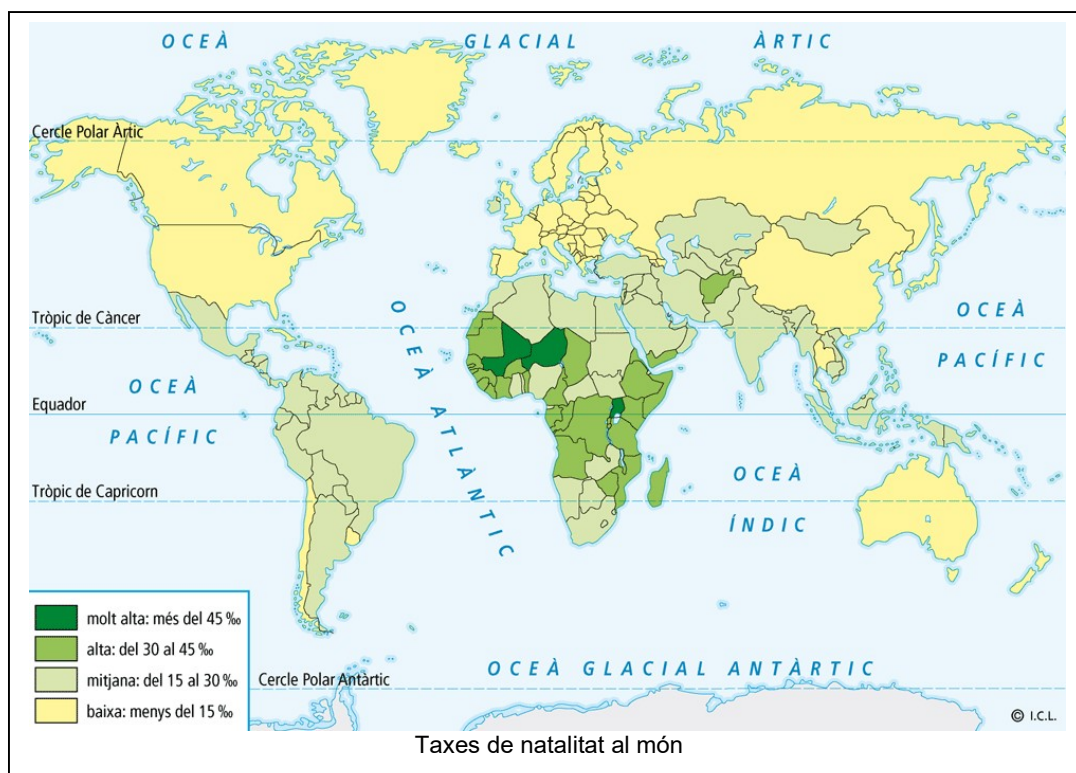
Per poder comparar la natalitat i la mortalitat entre els diferents països hem d'establir les taxes que relacionen el nombre de naixements o defuncions entre tota la població i per això són números relatius que s'expressen en ‰.

La taxa de natalitat és el número de naixements en un any determinat en relació amb la població total d'aquest any i multiplicat per mil.

La taxa de natalitat es considera **alta** si supera els 35 ‰, **moderada** si va dels 15 ‰ als 35 ‰ i **baixa** si està per sota del 15 ‰

Als països subdesenvolupats la taxa de natalitat és molt alta mentre que als països desenvolupats és molt baixa.

$$\text{Taxa de natalitat} = \frac{\text{Nre. de naixements}}{\text{Població total}} \times 1000$$



Per l'estudi de la natalitat també interessa l'**índex sintètic de fecunditat o nombre de fills per dona**. Aquesta dada ens diu si una generació podrà ser reemplaçada per una altra ja que només si el nombre és superior als **2,1 fills per dona**, hi ha relleu generacional.

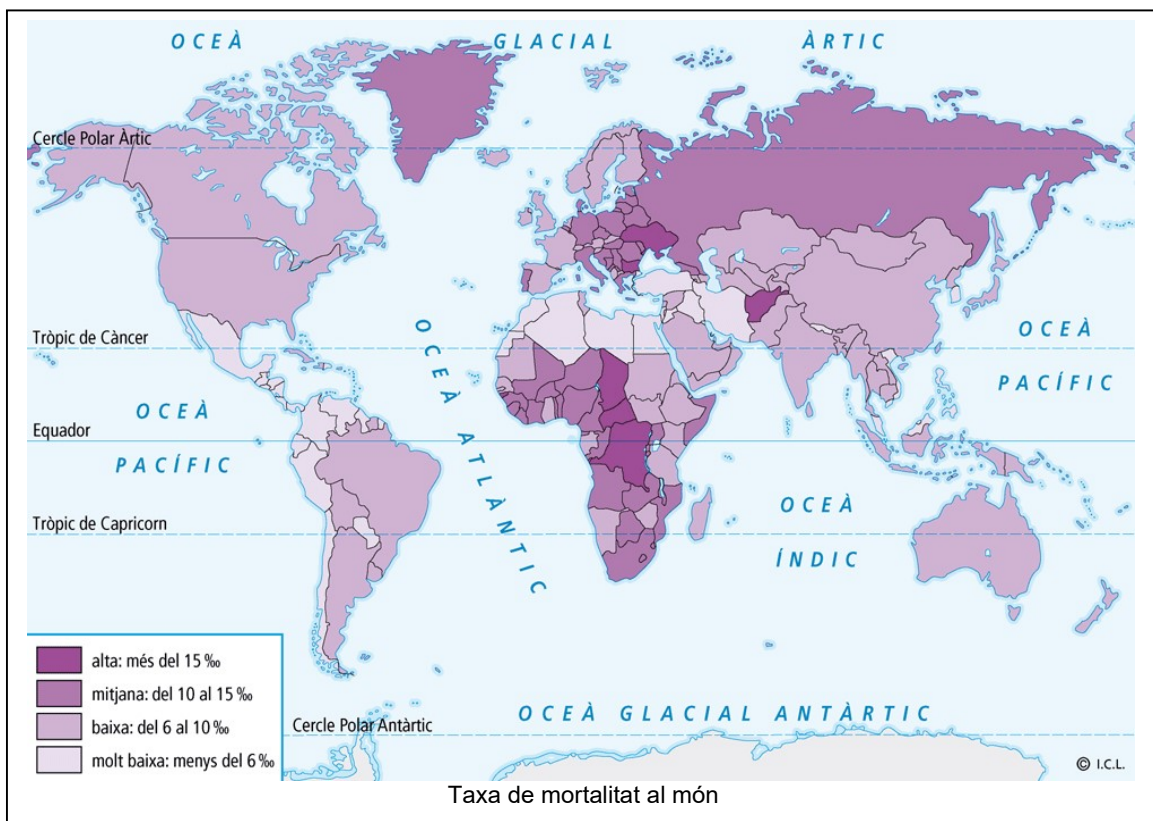
4.2- La Mortalitat

4.2.1 La Taxa de mortalitat és el nombre de defuncions en un any dividit per la població total en aquest any i multiplicat per mil. Es considera **alta** si supera els 35 ‰, **moderada** si va dels 15 ‰ al 35 ‰ i **baixa** si és per sota del 15 ‰

$$\text{Taxa de mortalitat} = \frac{\text{Nre. de defuncions}}{\text{Població total}} \times 1000$$

Actualment la mortalitat al món oscil·la entre **2'5 ‰ en el països joves** i el **25 ‰ en els menys desenvolupats**. Als **països desenvolupats** les taxes de mortalitat estan a l'entorn del **10‰** (darrerament augmenta lleugerament).

Les mortalitats elevades dels països menys desenvolupats **disminueixen** gràcies a la lluita contra la pol·lució de les aigües, la pràctica de les vacunacions preventives, la difusió de la higiene, etc i en conseqüència, moltes malalties infeccioses han desaparegut. Malgrat tot, malalties com la malària o la sida estan fent estralls a zones com l'Àfrica subsahariana.



4.2.2 Taxa de mortalitat infantil relaciona el nombre de nens i nenes que han mort abans de fer un any amb els nascuts vius en aquell territori. El resultat també s'expressa en ‰. En països on les condicions sanitàries i higièniques són molt deficitàries, la mortalitat infantil és molt elevada i pot arribar als 191 ‰ (Angola), mentre que en els països desenvolupats la mortalitat infantil està per sota del 5‰.

4.2.3 L'esperança de vida: és un indicador demogràfic que expressa el nombre mitjà d'anys que pot esperar viure una persona en un determinat país, en el moment del seu naixement.

Al llarg de la història, l'esperança de vida ha anat augmentant a mesura que milloraven les condicions higièniques i sanitàries. Així per exemple, a Catalunya a finals del segle XIX, l'esperança de vida era de només 40 anys, però les millores higièniques, sanitàries i alimentàries han fet augmentar aquesta xifra i avui en dia està en uns 83 anys.

L'esperança de vida varia molt segons si ens trobem **als països desenvolupats o als països subdesenvolupats**. En els primers arriba fàcilment als 80 anys mentre que als segons, en molts casos no arriba ni als 40

L'esperança de vida és diferent per sexes ja que sempre és més alta en les dones que en els homes (exemple a Catalunya homes 80,3 i dones 86)

Esperança de vida al néixer d'alguns països 2021			
	General	homes	dones
Japó	84,6	81,6	85,8
Espanya	83	80,2	85,8
França	82,5	79,3	85
Perú	76,9	74,2	79,7
Laos	68,2	66,4	70
Txad	54,5	53	55,9

Font: Datosmacro.com

4.3- El creixement natural de la població

El **creixement natural de la població** (CN) és l'evolució del nombre d'habitants d'una població a partir de la diferència entre els naixements i les defuncions. És anomenat també **creixement vegetatiu**, i per calcular-ho es requereixen dos factors: la natalitat i la mortalitat.

$$\text{CN} = \text{Natalitat} - \text{Mortalitat}$$

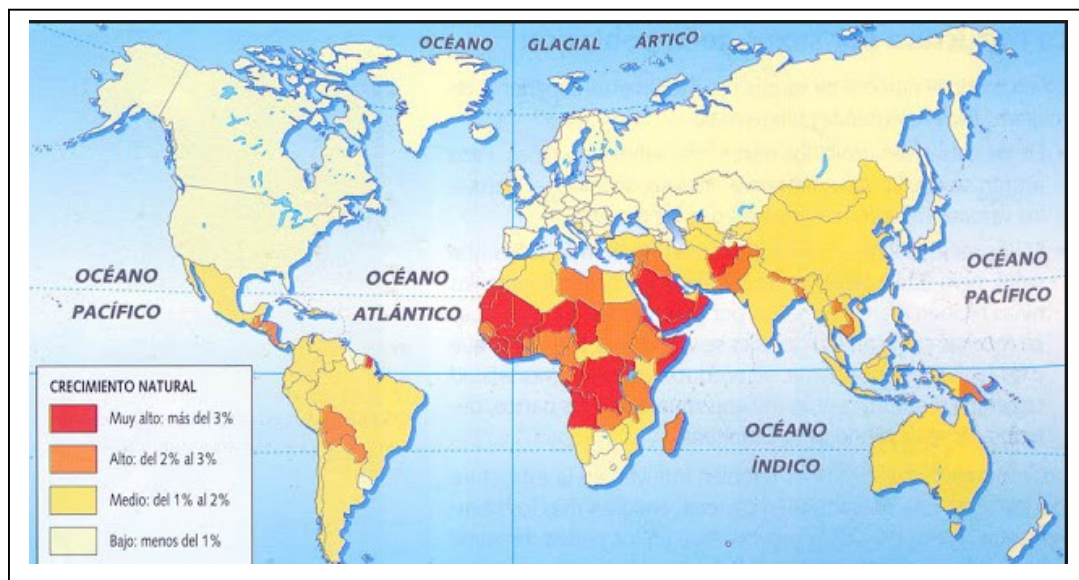
La **Taxa de Creixement Natural** és el resultat de la **diferència entre la TN i la TM** però que sovint **s'expressa en %** (per passar de ‰ a % només cal dividir per 10).

$$\text{Taxa de creixement natural}^1 = \text{Taxa de natalitat} - \text{Taxa de mortalitat}$$

El creixement natural pot ser positiu, negatiu o tendent a zero.

- **Creixement natural positiu:** quan han nascut més persones de les que han mort. Normalment el creixement de les poblacions és positiu.
- **Creixement natural negatiu:** en cas de guerra, epidèmies mortals, o de baixa natalitat. A Catalunya va tenir un creixement natural negatiu l'any 1918, a causa de l'epidèmia de la grip i l'any 1939 data del final de la Guerra Civil.
- **Creixement natural tendent a zero:** pot ser zero si moren el mateix nombre de persones dels que les que neixen. Existeix aleshores un equilibri demogràfic

La Taxa del Creixement Natural es considera alta si supera el 2%, moderada si va de 1% a 2% i baixa si és per sota de 1%.



5.- L'evolució demogràfica.

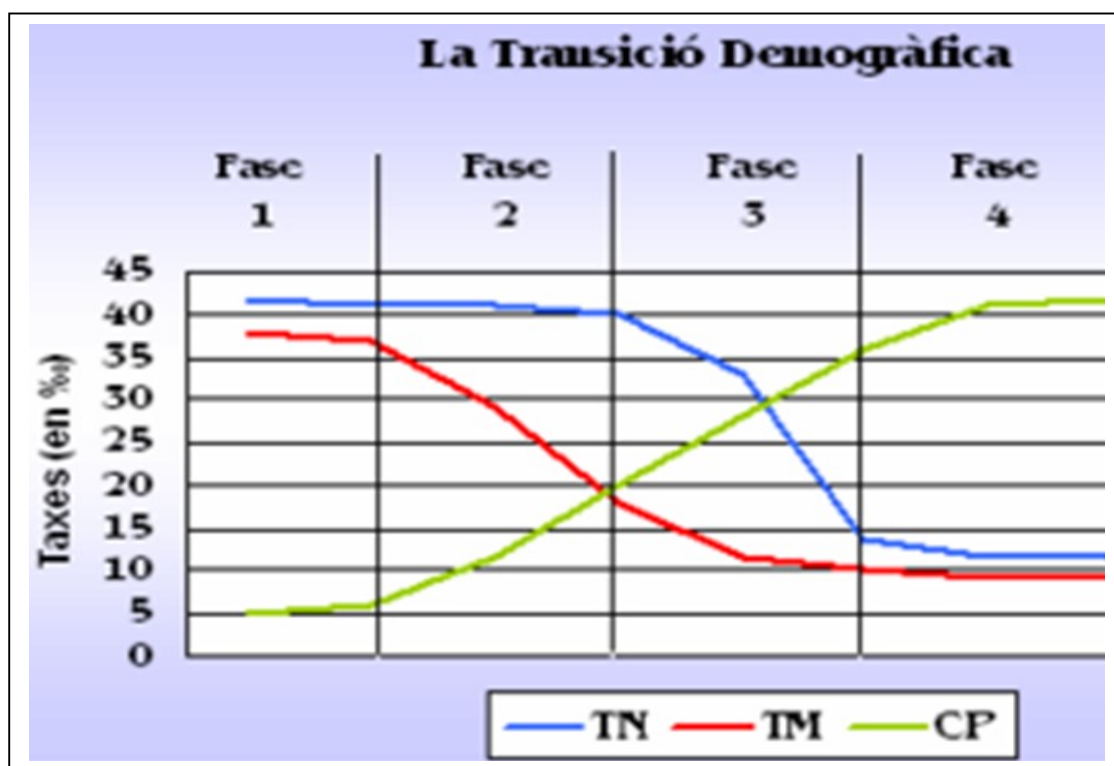
La **història demogràfica** del món es pot dividir en diverses fases, a cadascuna de les quals li correspon un **règim demogràfic** concret, és a dir, una situació demogràfica en la que la natalitat, la mortalitat i el creixement natural d'una població presenten unes tendències homogènies al llarg d'un període determinat.

La demografia agafa com a model l'evolució de la població a Europa perquè va ser en aquest continent on es van donar per primera vegada les condicions perquè canviessin les tendències de la població. Tanmateix, cada país té una cronologia diferent.

5.5.1- El model de la transició demogràfica.

La teoria de la transició demogràfica és un model que descriu el pas d'un **règim demogràfic antic** (equilibrat per tenir una Natalitat i una Mortalitat altes) a un **règim demogràfic modern** (també equilibrat per tenir una Natalitat i una Mortalitat baixes)

El model es divideix en **4 fases**.



Fase 1: Règim demogràfic Antic o Tradicional. La natalitat i la Mortalitat són elevades, entre 30 ‰ i 50 ‰.

Pel que fa a la natalitat, es calcula que cada dona tenia una **mitjana de 5 fills** però, com que la mortalitat infantil era molt elevada i la majoria de nadons morien abans de l'any, en sobreviuen pocs.

El cas de la mortalitat elevada s'explica per les repetides **crisis de subsistències** o males collites que provoquen epidèmies, fam i guerres.

Aquesta fase correspon a una **societat agrària o preindustrial**, en que el creixement de la població és molt lent. En l'actualitat, pràcticament tots els països han superat aquesta fase.

Fase 2: Primera fase de transició o de descens gradual de la mortalitat. Aquesta fase es caracteritza per la **disminució de la mortalitat**, però es manté alta la taxa de la natalitat, amb la qual cosa la població experimenta un **creixement progressiu**.

La fase s'inicia quan s'introdueixen **avenços sanitaris i higiènics** que permeten el descens de la mortalitat, és a dir, que les persones allarguin la seva esperança de vida.

Europa a finals del s. XVIII passa per l'etapa de la transició demogràfica: la modernització social, cultural i econòmica derivada de la revolució industrial i agrària explicarien aquest fet.

Actualment estan en aquesta fase molts països de l'Àfrica subsahariana

Fase 3: Segona fase de transició o fase de reajustament de la natalitat. En aquesta fase la mortalitat és cada vegada més baixa com a conseqüència dels avenços en la medicina i de l'augment del nivell e vida.

La novetat és que comença a **disminuir la natalitat** (tècniques anticonceptives i incorporació de la dona al món laboral). **L'augment de la població** és encara important però té **tendència a baixar** i ja no és gens comparable al de la fase anterior.

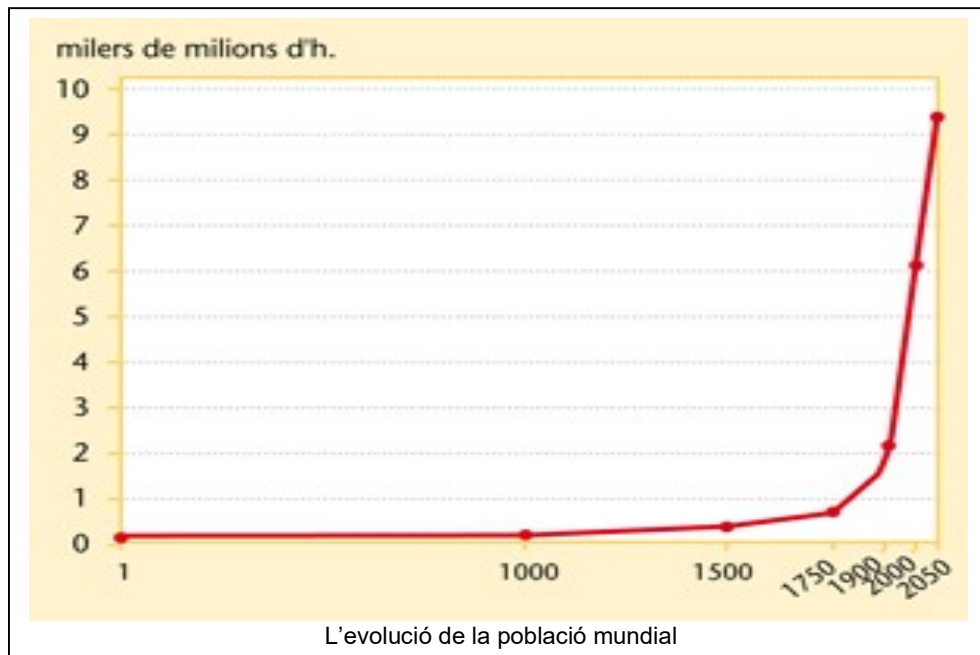
Actualment estan en diferents punts d'aquesta fase la majoria dels països d'Amèrica del sud, nord d'Àfrica i molts dels països asiàtics.

Fase 4: Fase demogràfica moderna. La Natalitat i la Mortalitat són baixes o molt baixes. Fase de creixement lent o negatiu fase del **CREIXEMENT ZERO**. L'esperança de vida augmenta i com que el creixement és mínim, en aquesta fase hi ha més gent gran que nens.

A partir dels anys 30 del s. XX als països desenvolupats es va consolidant el règim demogràfic modern.

6.- Creixement desequilibrat de la població al món actual.

La població mundial augmenta, però darrerament, les previsions ja no són d'un creixement tant alt com s'havia pronosticat. Actualment s'estima que la població mundial no arribarà als **9.000 milions d'habitants fins el 2050**.



La causa de l'alentiment en el creixement de la població és la **desacceleració general de la natalitat**, encara que continuen existint **diferències notables entre els països desenvolupats i els països en vies de desenvolupament**.

La natalitat i la mortalitat dels diversos països del món depenen, entre altres factors, del nivell econòmic, sociocultural i sanitari que tenen. D'aquí que la població mundial creixi de manera desigual.

Actualment, el creixement de la població es concentra als països en desenvolupament d'Amèrica, Àsia i Àfrica (sobretot aquest darrer).

A Amèrica, Europa, Austràlia i el Japó s'ha aturat en general el creixement de la població..

6.1.- Països desenvolupats ("rics", del Nord, 1r món, Centre)

En els països desenvolupats, la població augmenta molt lentament o ha deixat d'augmentar i actualment la característica demogràfica més destacada és **l'envelliment de la població**. Les causes d'aquest envelliment són la baixa natalitat i l'augment de l'esperança de vida.

Pel que fa a la baixa natalitat, les **causes** es poden resumir en:

- envelliment de la població i per tant reducció de la població jove en edat de procrear
- idea de relacionar la disminució del nombre de fills amb un nivell més alt de benestar

- canvi del paper de la dona en la societat, amb el seu accés al món del treball fora de la llar.
- ús generalitzat o possibilitat d'utilitzar els diferents mètodes anticonceptius i d'interrupció de l'embaràs.
- dificultats de trobar feina estable i ben remunerada
- dificultats de conciliar vida laboral i vida familiar

En aquestes països no s'arriba al nombre de 2,1 fills per dona (nombre de fills necessari per substituir una generació per una altra)

L'augment de l'esperança de vida és degut als continus avenços mèdics i millores en l'alimentació i qualitat de vida. L'augment de l'esperança de vida representa un gran avenç social però també comporta haver de fer front a les pensions i als serveis que les persones grans necessiten.

En aquests països, la mortalitat és baixa tot i que amb els anys es veurà com augmenta pel fet de tenir la població envellida.



6.2.- Països en vies de desenvolupament

En aquesta categoria de països hi podem posar tots aquells que tenen una taxa de natalitat mitjanament **superior** a la dels països desenvolupats (entre **15‰ i 25 ‰**) però s'observa una disminució considerable en els darrers anys.

La taxa de mortalitat en aquests països és molt baixa entre **6‰ i 7‰**, això s'explica perquè l'estructura general de la població és molt jove.

6.3.- Països subdesenvolupats (“pobres”, del Tercer món, de la Perifèria)

La característica demogràfica més destacada dels països “pobres” és la de tenir una natalitat alta. Les **causes** generals les podem concretar en:

- hi ha **molta població jove** en edat de tenir fills i la població augmenta malgrat que la taxa de fecunditat tendeix a baixar pràcticament en tots els països.
- les **dones es solen casar molt joves**
- per a les famílies, els nens són **braços per a treballar** al camp i a més representen una **assegurança per a la vellesa**
- **influències culturals o religioses** que no veuen bé l'ús de mètodes anticonceptius i la manca de planificació familiar, també són causes de l'alta natalitat.

L'augment de la població als països pobres pot comportar manca de treball i d'atencions sanitàries, fam, desnutrició, analfabetisme, etc

La mortalitat: ha baixat però encara és més alta que la dels països rics.



Actualment, **els demògrafs pensen** que a nivell mundial, l'atenció s'ha de centrar en les següents qüestions:

1. l'**elevat nombre de població jove** (entre 15 i 25 anys) que hi ha als **països del tercer món**. En aquest punt el repte és la formació cultural i professional d'aquest col·lectiu.
2. l'**elevat envelliment de la població dels països més desenvolupats** que planteja la necessitat d'atendre les persones grans en hospitals, centres geriàtrics, rebre pensions dignes.

Actualment a la UE hi ha una mitjana de 4 jubilats per as cada 10 actius. Es calcula que l'any 2040 hi haurà 7 jubilats per a cada 10 treballadors.

Dades demogràfiques d'alguns països del món:

país	taxa de natalitat (en ‰)	taxa de mortalitat (en ‰)	creixement vegetatiu (en ‰)	fills per dona
Països desenvolupats				
Canadà	10	8		1,6
Estats Units	14	8		2,1
França	12	9		2,0
Japó	9	9		1,4
Regne Unit	12	9		1,9
Països en via de desenvolupament				
Albània	12	6		1,5
Egipte	25	5		3,0
Pakistan	25	7		3,2
Perú	19	6		2,3
Veneçuela	20	5		2,4
Països molt pobres				
Etiòpia	43	11		6,0
Mali	46	14		6,4
Mauritània	33	9		4,3
Somàlia	43	15		6,4
Rwanda	37	10		4,9

7- Polítiques demogràfiques

Les polítiques demogràfiques són el conjunt de **mesures econòmiques, socials i legislatives** que posen en pràctica els Estats per tal d'influir en el creixement o control de la població.

En general es pot parlar de dos tipus de polítiques demogràfiques.

- Les polítiques **anti-natalistes o malthusians** consideren que el creixement de la població va més ràpid que el creixement dels recursos. Des d'aquesta visió es creu necessari restringir la natalitat amb la finalitat d'evitar l'exhauriment dels recursos alimentaris i primeres matèries.
- Les polítiques **pro-natalistes** consideren que el creixement de la població no és un fre per al desenvolupament. La solució del problema no està en la restricció de la natalitat sinó el **progrés científic i tècnic** i el final de la distribució injusta dels recursos.

Com a exemple de mesures de control de la natalitat podem posar la política del fill únic a la Xina que va ser vigent fins el 2015.

Actualment als **països desenvolupats s'hi apliquen polítiques natalistes** amb mesures per a **fomentar la natalitat** a través d'incentius per naixement, ajuts a les famílies nombroses, reduccions e la jornada laboral dels pares o les mares, creació de guarderies en els centres de treball, etc.



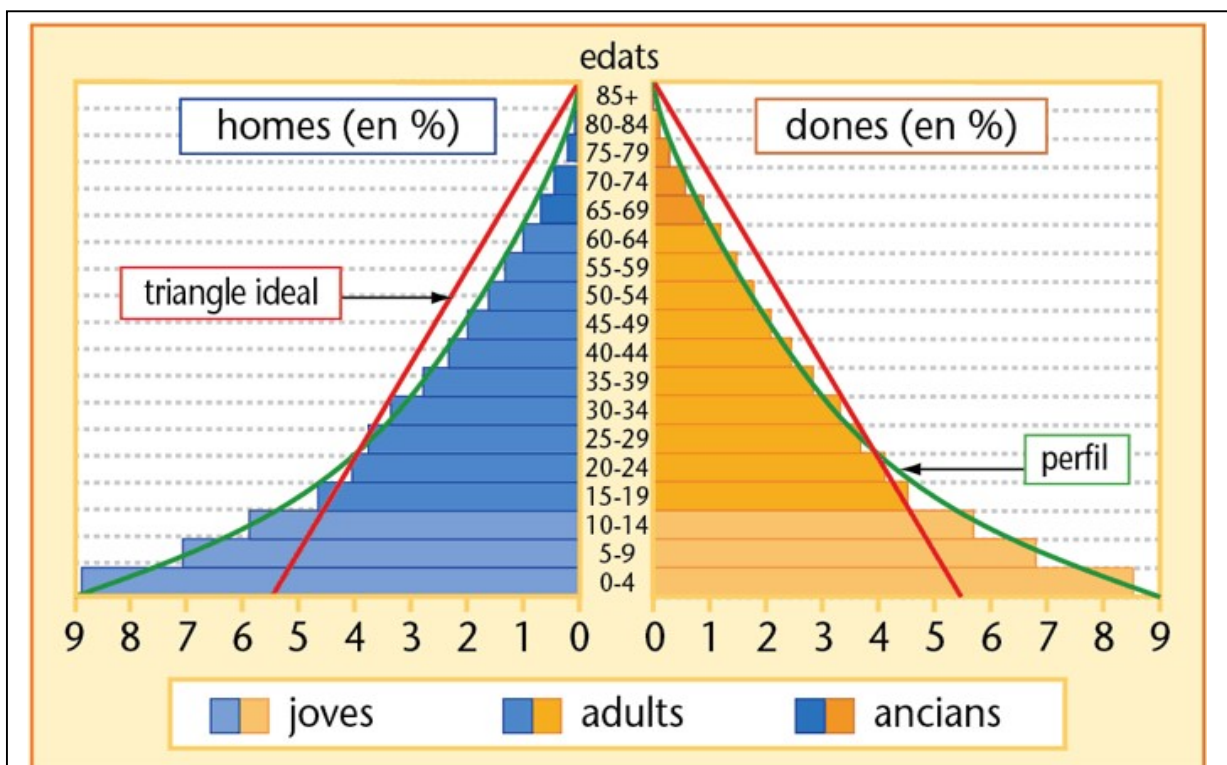
8- L'estructura de la població. Piràmides de població

L'estructura demogràfica d'una població és la seva distribució **per grups d'edat i sexe** i la seva representació gràfica és la **piràmide de població** o piràmide d'edats.

La piràmide població permet veure la imatge d'una població en un moment determinat. En ella s'hi reflecteixen els esdeveniments de la història demogràfica recent i es poden predir alguns aspectes del futur immediat.

Si observem com està construïda la piràmide veiem que:

- **A l'eix vertical**, s'hi col·loquen els **grups d'edats** (des de 0-4 anys a la part inferior fins a més de 80 anys a la part superior). A l'esquerra s'hi posen els homes i a la dreta les dones.
- **Als dos eixos horitzontals**, s'hi disposa l'escala numèrica, amb valors creixents des de l'interior cap a l'exterior. L'escala es pot expressar en **xifres absolutes** (milers, milions) o **relatives** (% sobre la població total).
- Els diferents trams d'edat es representen per mitjà de **barres superposades**, la llargada de les quals depèn dels nombre de persones o del percentatge corresponent, que integren el grup en qüestió. D'aquesta manera s'obté una figura més o menys piramidal.



La forma ideal de la piràmide de població és el triangle equilàter, perquè generalment els grups dels més joves són més nombrosos que els dels ancians.

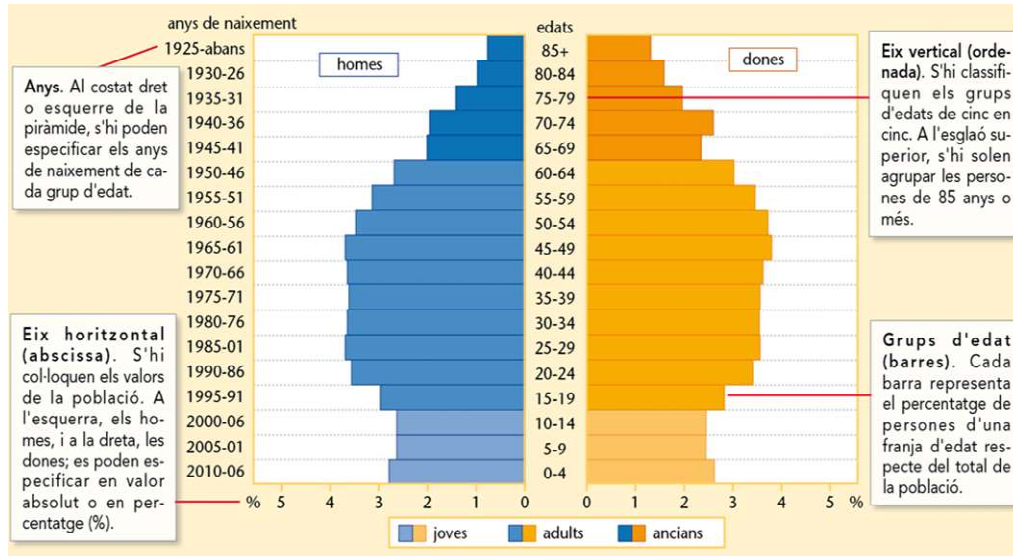
El triangle ideal s'obté unint la base, des del 5,5% de cada sexe, amb la cúspide.

La superposició del triangle ideal i el perfil real de la piràmide permet observar i valorar les desviacions entre la piràmide i el model

A l'hora d'interpretar la **piràmide d'edats** d'una població cal tenir present que aquesta se sol dividir en **tres grups d'edat**:

- **població jove**: de 0 a 14 anys
- **població adulta o madura**: entre 15 i 64 anys
- **població vella** : més grans de 65 anys

La proporció de cada un d'aquest grups és molt diferent segons el país o regió de que es tracti. Cada situació depèn del comportament de la **natalitat**, de la **mortalitat** així com dels **moviments migratoris**.



El **perfil** que resulta de la piràmide, és a dir, el contorn o línia exterior que uneix tots els grups d'edat, indica el tipus global de la població d'aquell país, en un moment determinat.

D'acord amb la forma que adquireix el perfil, se poden establir tres grups de piràmides que representen tres tipus de població diferents:

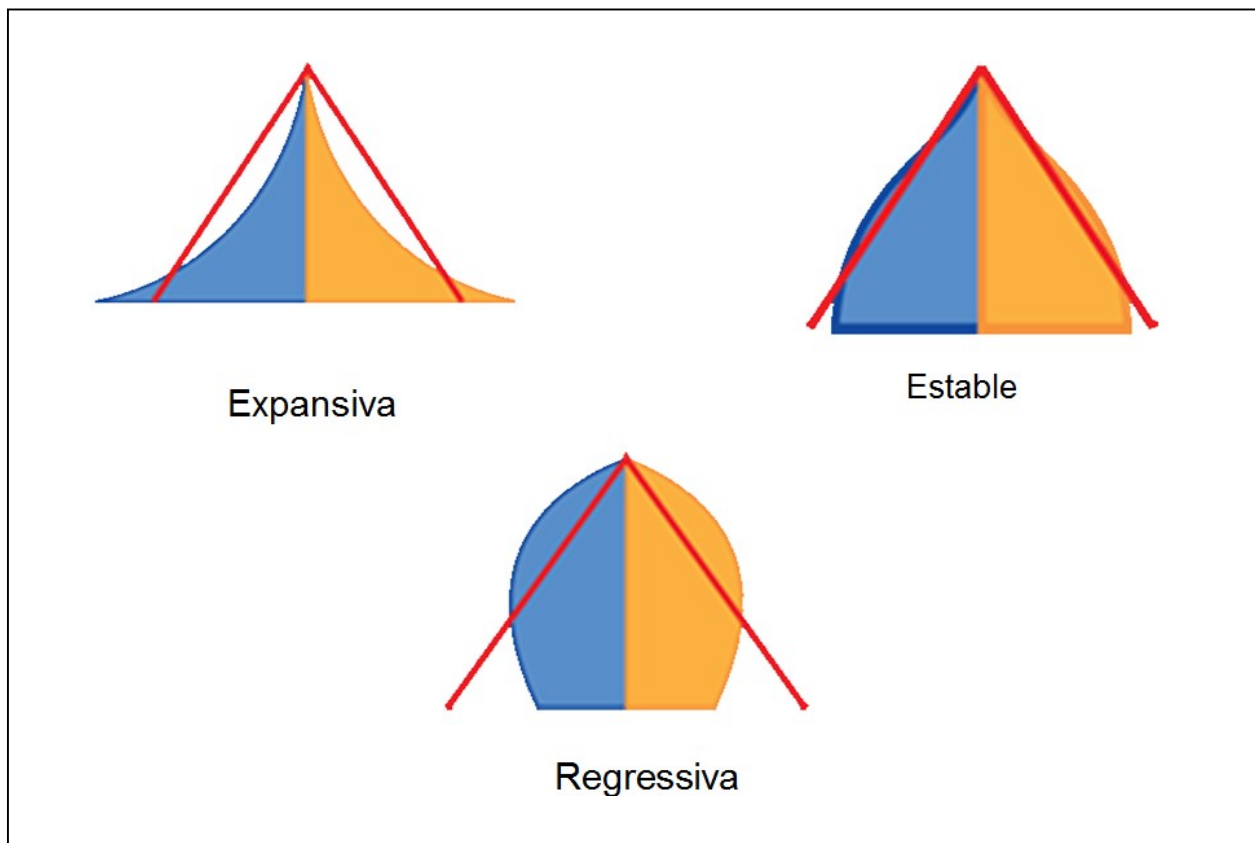
A- forma triangular: **piràmide expansiva**

B- forma de campana: **piràmide estable**

C- forma de bulb: **piràmide regressiva**

A.- Forma triangular, piràmide expansiva o progressiva, té una **base ampla** i un **cim agut**. Correspon a una **població jove**. Cada any neixen molts nens i nenes, però també moren moltes persones en tots els grups d'edat, fet que reflecteix en l'estrenyiment progressiu del tronc de la piràmide. El cim agut ens indica que en aquesta societat, hi ha dificultats perquè la població arribi a edats avançades, en general com a conseqüència d'unes condicions higièniques, alimentàries i sanitàries que fan que l'esperança de vida sigui curta. Aquesta piràmide és pròpia dels **països menys desenvolupats d'Àfrica i Àsia**.

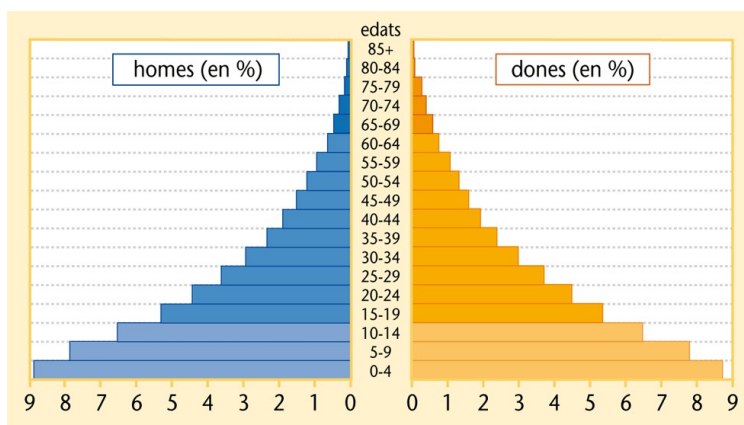
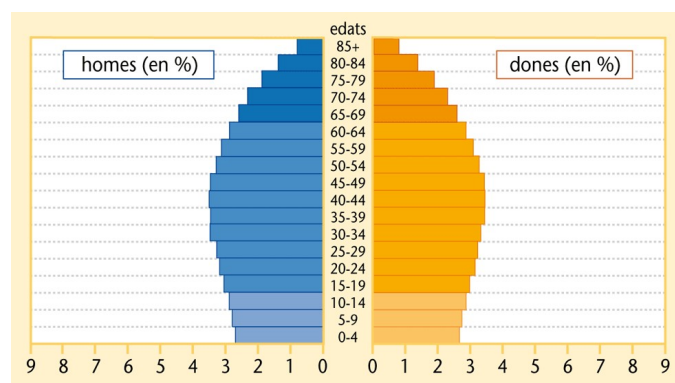
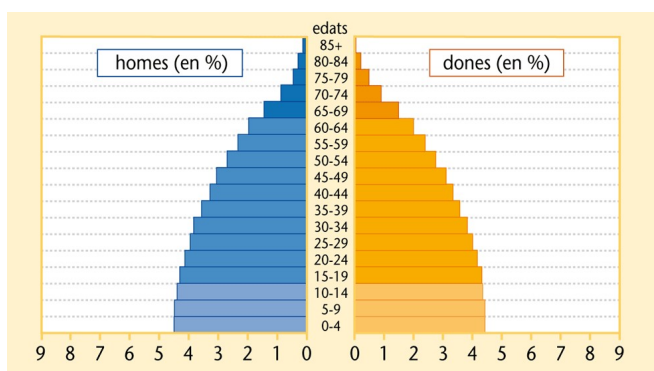
B.- Forma acampanada, piràmide estable: correspon a una **població adulta**. El **cim és estret, el tronc és ample i la base és comença a estrènyer** ja que el nombre de naixements disminueix com a conseqüència el control de la natalitat. La disminució de la mortalitat infantil, resultat d'una millora en l'alimentació i de les condicions higièniques i sanitàries, repercuteix en l'augment de la població adulta i de persones grans. Aquesta piràmide és pròpia dels **països en vies de desenvolupament de l'Amèrica Central i Sud, i del continent asiàtic**.



C.- Forma d'urna o bulb, piràmide regressiva: correspon a una **població envellida**. La **base és molt estreta** com a conseqüència d'una natalitat molt baixa. Els trams de la **part central són més amples** que els que estan situats a la base i **el de persones grans augmenta** com a conseqüència de la reducció de la mortalitat per les millores higièniques, sanitàries, etc. que ha fet que augmentés l'esperança de vida. Aquesta piràmide és pròpia dels **països desenvolupats de l'Amèrica del Nord, Europa, Japó, Austràlia**.

Piràmides de població: qüestions comunes.

- **al món hi neixen més nens que nenes** i això es reflecteix en la base de totes les piràmides.
- en els **grups de més edat s'hi registren més dones que homes** ja que les dones viuen més temps.
- els gràfics amb **forma piramidal** corresponen actualment a **països subdesenvolupats** i com que les possibilitats laborals per als joves són escasses, seran països amb **tendència a l'emigració**. És possible detectar osques en algun grup d'edats entre 20 i 34 anys (més visible en els homes)
- els gràfics amb **forma de bulb** corresponen actualment a **països desenvolupats**, amb poblacions envellides o amb tendència a l'envelliment. La manca de població jove i per tant manca de mà d'obra es cobrirà amb **l'arribada d'immigrants**. És possible detectar alguna entrada en algun grup d'edats corresponent a població jove.



9.- Població a l'Estat Espanyol

9.1.- La població espanyola i la seva distribució

Espanya té una població total pròxima als **47,4 milions d'habitants** (INE 2021) i una **densitat mitjana d'uns 93 h/km²**. Si comparem aquestes xifres amb la dels països de la Unió Europea, Espanya ocupa el cinquè lloc segons el nombre d'habitants malgrat que la **densitat de població és de les més baixes d'Europa**, motiu pel qual es pot afirmar que **Espanya és un país poc poblat**.

La **distribució** de la població espanyola en el territori és **molt desigual**. Existeix un fort contrast entre àrees molt poblades i àrees amb densitats baixes.

Les àrees densament poblades són a la façana marítima peninsular, illes Balears i Canàries i Madrid.

En canvi les **àrees de densitat més baixa** són àrees que han sofert un notable despoblament. Aquestes zones són les de **l'interior i les zones muntanyoses**.



Per a explicar la desigual distribució de la població espanyola sobre el territori s'ha de tenir en compte, a més de la influència dels **factors físics** com el relleu, el clima i els recursos hídrics, **factors humans** com ara els **econòmics**.

L'existència de **més llocs de treball en les activitats industrials o de serveis (turisme) a les zones litorals** expliquen les altes densitats d'aquestes zones. Pel cas de Madrid, l'alta densitat s'explica també pel fet de ser la capital de l'estat.

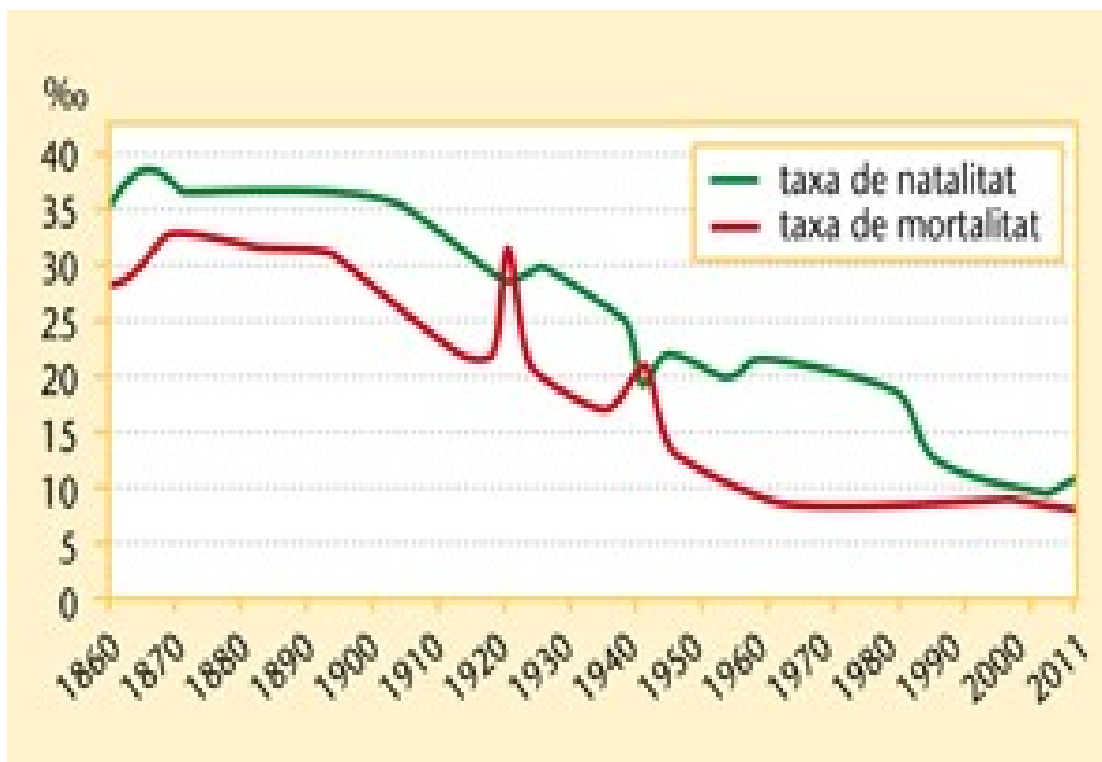
En canvi, **a l'interior de la península, les zones agrícoles de secà i les zones de muntanya** han anat perdent població. A més la pràctica d'una agricultura cada cop més tecnificada fa que no sigui necessària gaire mà d'obra, fet que també influeix en el **despoblament** d'alguns llocs (Concepte de "Espanya buidada")

Aquesta distribució de la població espanyola no ha estat sempre així ja que durant molt de temps, l'interior havia estat més poblat, però al desplaçar-se l'activitat econòmica cap a les zones perifèriques i a l'entorn de Madrid la població també s'hi ha desplaçat.

9.2.- Evolució de la població espanyola

A Espanya el **model de transició demogràfica es va iniciar tard** respecte a altres països europeus, però la seva evolució va ser similar.

Fins al començament del segle XX, Espanya encara estava en el **règim demogràfic antic**, amb una natalitat i una mortalitat elevades i com a conseqüència, amb un baix creixement natural.



Des del 1900 fins el 1975, la mortalitat va començar a disminuir de manera continuada, però amb algunes crisis catastròfiques (epidèmia de la grip 1918 o la Guerra Civil 1936-1939). Paral·lelament **la natalitat també va disminuir**

però de manera més lenta. Aquest seria el període de transició demogràfica amb un creixement fort de la població, en el que destaca l'etapa 1950-75. Per últim, **a partir del 1980 s'entra de ple en el règim demogràfic modern** en que les taxes de natalitat i de mortalitat es van igualant a la baixa. És un període de creixement vegetatiu molt baix.

Actualment la població espanyola es caracteritza per presentar uns **valors de natalitat i de mortalitat molt baixos**. El nombre reduït de fills per dona i una llarga esperança de vida tenen com a resultat un creixement natural baix o molt baix i l'envelliment de la població.

La taxa de natalitat el 2020 a Espanya ha estat del **7,15 ‰** una de les més baixes del món. **L'índex de fecunditat està en 1,18 fills per dona**, molt lluny dels 2,1 que és el nivell de reemplaçament.

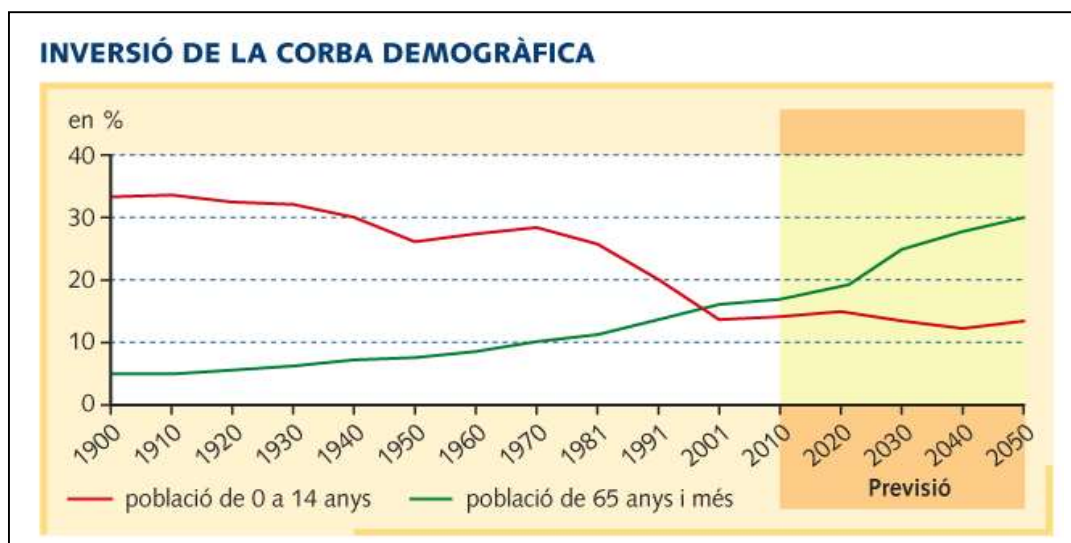
La taxa de mortalitat és també baixa i se situa en **10,40 ‰** el 2020. L'augment progressiu de persones en edat avançada en fa preveure un augment de la mortalitat, tal com passa a gran part dels països europeus.

Com es pot observar, amb les dades del 2020, Espanya presenta un **creixement natural de la població negatiu**.

En el cas espanyol, com en la resta de països desenvolupats, es parla d'**inversió de corba demogràfica** perquè ha canviat l'evolució del nombre de població segons l'edat.

L'any 1900 la població de 0 a 14 anys era molt superior a la de la franja d'edat que comprèn les persones de 65 anys cap endavant. Aquesta situació ha canviat, perquè disminueix la població jove i augmenta la més adulta.

La població de 65 anys i més ha augmentat des de l'any 1900 fins avui a un ritme constant i amb un increment més gran des de la dècada del 1980



L'esperança de vida ha passat de 40 anys a principis del segle XX als 83,5 de l'actualitat (80,8 els homes i 86,2 les dones), una de les més altes del món.

9.3.- La piràmide de població d'Espanya

El tipus de piràmide espanyola és **regressiva**: natalitat baixa i esperança de vida alta.

La base és molt estreta, mostra de la pronunciada disminució de població jove a conseqüència de la perllongada baixa natalitat. Es veu una disminució de la natalitat a partir de l'any 1975.

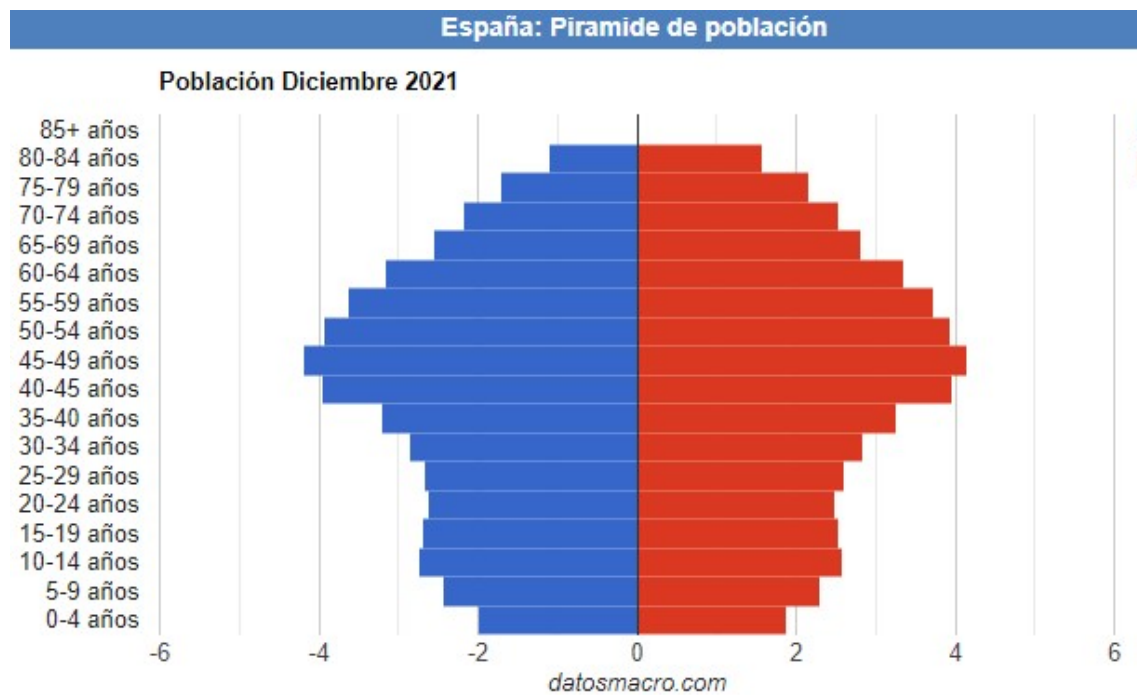
S'observa una lleugera recuperació de la natalitat en els darreres anys (immigració i generació del Baby boom que són pares)

L'eixamplament més gran de la piràmide correspon al cos central, que representa l'edat adulta.

Les franges d'edat amb més volum són les que es troben entre 30 i els 39 anys d'edat. Es tracta de la població nascuda els anys del creixement demogràfic al que s'hi ha de sumar la majoria dels immigrants que han arribat darrerament

El cim s'eixampla a causa de l'elevada esperança de vida.

La baixa natalitat del grup 65-69 es podria atribuir als efectes de la guerra civil i la postguerra.



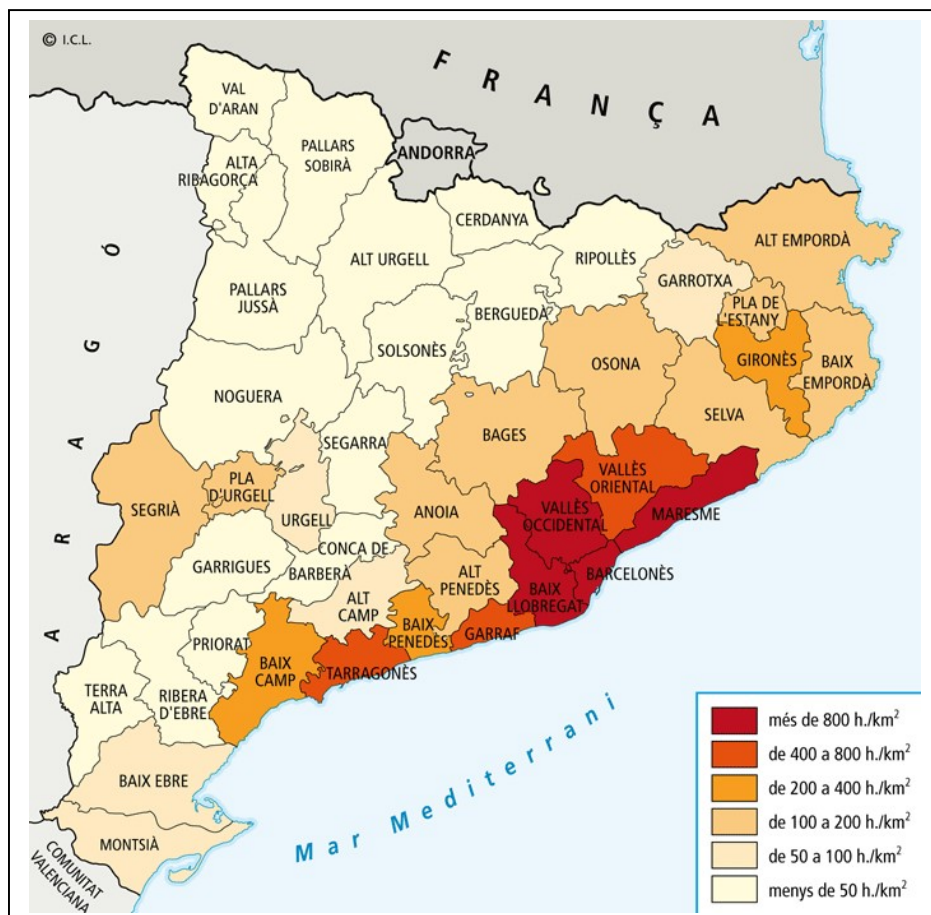
10.- La població a Catalunya

Catalunya té una població d'uns **7,7 milions d'habitants** que representa un 16% del total de la població de l'estat espanyol, i un densitat mitjana de 234,8 h/km².

Les característiques de la població catalana es poden resumir de la següent manera:

a) **Distribució irregular al territori.** La població es concentra més a **les zones litorals** i sobretot a **l'entorn de Barcelona** i a mesura que ens endinsem cap a l'**interior** trobem les comarques més **despoblades**.

- **les comarques més poblades**, àrea de Barcelona: Barcelonès, Maresme, Baix Llobregat, Vallès Occ.
- comarques fortament poblades: Vallès Oriental, Garraf, Tarragonès, Baix Camp, Gironès.
- **les comarques més despoblades**: Pallars sobirà, Alta Ribagorça, Vall d'Aran, Pallars Jussà, Alt Urgell, Solsonès, Cerdanya, Berguedà, Ripollès, Noguera.



b) **Natalitat baixa, a l'entorn del 7,5%**, que ha anat disminuint en els darrers anys després de la lleugera remuntada que va experimentar a principis del segle XX per l'efecte de la immigració.

c) **Esperança de vida elevada**, que se situa a l'entorn dels 84 anys, fet que fa evident l'envelliment de la població catalana.

d) **Arribada d'immigrants**. Aquest ha estat el factor demogràfic més important dels darrers anys que ha fet augmentar considerablement la població (ho veurem en el proper tema)

tipus d'indicador	
Població total Catalunya	
Taxa de natalitat ¹	
Taxa de mortalitat ¹	
Taxa de creixement natural ¹	
Esperança de vida dels homes	
Esperança de vida de les dones	
Percentatge de joves	
Percentatge de gent gran	

Completa les dades demogràfiques de Catalunya 2021